

ชื่อ เรื่องวิทยานิพนธ์	อำนาจการต่อรองในระบบการ เกษตรแบบมีพันธะสัญญา ของกลุ่มชาวนาในจังหวัด เชียงใหม่
ชื่อผู้เขียน	นางสาวรุ่งรัตน์ ชมาฤกษ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชาการศึกษาสังคม
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อุไรวรรณ ต้นกิมยง	ประธานกรรมการ
อาจารย์ ดร. สิทธิรัฐ ประพุทธนิติสาร	กรรมการ
อาจารย์ ดร. อาพันธ์ กาญจนพันธุ์	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จามะรี เชียงทอง	กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษา เรื่อง อำนาจการต่อรองในระบบการ เกษตรแบบมีพันธะสัญญาของกลุ่มชาวนาในจังหวัด เชียงใหม่ ใช้วิธีการศึกษาทางสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา โดยอาศัยกรอบคิดในการศึกษาและวิเคราะห์ 3 แนวความคิดหลักคือ แนวความคิดเกี่ยวกับระบบการ เกษตรแบบมีพันธะสัญญา แนวความคิดการจัดองค์กร แนวความคิดการมีส่วนร่วมและอำนาจการต่อรอง

ผลการศึกษาพบว่า ชาวนาทำการผลิตพืชพาณิชย์เพื่อขายภายใต้ระบบการ เกษตรแบบมีพันธะสัญญาควบคู่กับการผลิตข้าวเพื่อการบริโภค โดยเป็นส่วนหนึ่งของการผลิตเพื่อสร้างความเพียงพอในการดำรงชีพของครัวเรือน แต่ชาวนาคงตกอยู่ในสภาวะที่ไร้อำนาจในการตัดสินใจและเสียเปรียบ ชาวนาแต่ละคนจึงมีกระบวนการปรับตัว หรือแสวงหาทางออกด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน ตามศักยภาพและความสามารถในการเข้าถึงและควบคุมทรัพยากร ทางออกรูปแบบหนึ่งของชาวนาขนาดเล็ก ก็คือ การรวมกลุ่มเพื่อการต่อรอง

การที่ชาวนาขนาดเล็ก สามารถต่อรองเพื่อเพิ่มอำนาจในการควบคุมการผลิตกับกลุ่มทุนได้ เพราะมีเงื่อนไขเฉพาะที่สำคัญหลายประการคือ ชาวนาขนาดเล็กในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่มองยังคงเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต เช่น ที่ดิน แรงงาน และทุนเอง ทำให้สามารถสร้าง

อำนาจต่อรองได้ระดับหนึ่ง ขณะที่กลุ่มทุนจำเป็นต้องการผลิตจากชาวนา จึงไม่สามารถทำการบูตครีอย่างหนักหน่วงจนกระทั่งชาวนาทนไม่ได้ต้องเลิกผลิต และชาวนายังสามารถมีทางเลือกในการผลิตรูปแบบอื่นมาได้ นอกจากนี้การตัดสินใจต่อรองในประเด็นหนึ่งประเด็นใดหรือไม่ของกลุ่มชาวนาและชาวนาแต่ละคนขึ้นอยู่กับเป้าหมายระยะยาว โดยเฉพาะการรักษาความมั่นคงในการดำรงชีพ ไม่ใช่เป้าหมายเฉพาะหน้าที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยชาวนามักจะรวมกลุ่มเพื่อการต่อรอง ในกรณีที่เห็นว่าประเด็นในการต่อรองนั้น ชาวนาไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพัง

กระบวนการรวมกลุ่ม ช่วยเสริมบทบาทของชาวนาทั้งในด้านสังคมการเมืองและการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาต่างๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและกระบวนการหลายอย่าง เริ่มตั้งแต่การนำความรู้ใหม่มาผสมผสานกับประสบการณ์เดิม เพื่อพัฒนาให้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ โดยใช้บทเรียนจากความล้มเหลวในการรวมกลุ่มขนาดใหญ่ระดับหมู่บ้านที่ประกอบด้วยกลุ่มคนหลากหลายฐานะ มาเป็นการรวมกลุ่มขนาดเล็กที่ประกอบด้วยกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมใกล้เคียงกัน โดยอาศัยหลักการในการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และพื้นฐานความสัมพันธ์แบบเครือญาติและเพื่อนบ้าน มาสร้างกลุ่มความร่วมมือในการแก้ปัญหาการดำรงชีพของสมาชิกทุกคน ทำให้สมาชิกมีส่วนร่วมและมีความเสมอภาคในการกระจายทรัพยากรไปสู่สมาชิก ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มและการระดมสมาชิกใหม่ ก่อให้เกิดการขยายจำนวนกลุ่มความร่วมมือในหมู่เครือญาติของสมาชิกเพิ่มมากขึ้น ผลของการดำเนินกิจกรรมช่วยให้สมาชิกกลุ่มชาวนา สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจจากการพึ่งพาผู้อุปถัมภ์มาเป็นการพึ่งพาตนเอง และทำให้ชาวนาขนาดเล็กสามารถมีบทบาททางการเมืองของหมู่บ้านมากขึ้น

ชาวนาใช้หลักการแบบกลุ่ม เก้าช่วยเหลือกลุ่มใหม่ และพื้นฐานสายสัมพันธ์แบบเครือญาติ สร้างเครือข่ายระดับหมู่บ้านและระดับเขต ซึ่งเป็นการขยายเครือข่ายออกไปทั้งแนวดิ่งและแนวนอน เพื่อประสานความร่วมมือให้กว้างขวางขึ้น และสามารถแก้ไขปัญหาความสัมพันธ์ทางการผลิตให้ชาวนามีอำนาจการตัดสินใจมากขึ้น เพราะสามารถควบคุมการขายและปัจจัยการผลิตบางประเภทเอง ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคมในรูปแบบของกองทุนสวัสดิการ

และฉาปฉกด้วย การเป็นเครือข่ำยช่วยลดข้อจ่ำกัคขของกลุ่มขนาด เล็กและ เพิ่มอำนำจการค้รรอง ชำวนำสามารถ เชื่อมโยงและแปรพลังอำนำจทั้งกำยในและกำยนอก ำให้เกิดประโยชน์ในกำร ค่ำ เป็นกิจกรรมและแก้ขปัญหำได้ ซึ่งสะท้อนำให้ เห็นถึงมิตกำงวัฒนธรรมของกำรพัฒนำแบบ องคร้รวมของชำวนำ ในกำร เชื่อมโยงมิตค้ำงๆ ทั้งด้ำน เศรษฐกิจ กำรเมือง สังคมวัฒนธรรม ที่เกี่ยวข้องกับกำรค้ำรงชีพมำประสำนกัน เพื่อผลกัคค้ำงให้มีอำนำจการค้รรองที่สูงขึ้น โดยกลุ่ม ชำวนำได้สนับสนุนำให้ผู้นำกำรกำรมีบทบาทในกำรค้รรอง เรื่องกำรรักษำปำ และประยุกค้ำใช้ พิธีกรรมในกำรทอดผำปำ เพื่อจัดตั้ง เป็นกองทุนในกำรรักษำปำ ซึ่ง เป็นกำรสร้ำง เครือข่ำยบน พื้นฐำนของงำนประเพณี ทำำให้สามารถระดมทุนและขยำยไปสู่อิจกรรมอื่น ๆ ค้ต่อไป กลุ่มชำวนำ สามารถประสำนควำมร่วมมือกับชุมชนได้มำกขึ้น

ในด้ำนของกองทุนพบว่ามีกำรพัฒนำรูปแบบควำมสัมพันธ์ จำกระบบพันธะสัญญำระหว่าง กลุ่มทุนขำกับชำวนำโดยตรงมำ เป็นระบบหัวหนำโคควด่ำ ซึ่งเป็นนำยหนำที่ทำหนำที่ส่ง เสริมกำร ปลุกและรวบรวมผลผลิตำให้กับบริษัท มีกัองอยู่กับควำมสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ ชำวนำจึงไม่อำจทำกำร ค้รรองได้ เพราะ เกรงว่ำถ้าหำกหัวหนำโคควด่ำค้ดควำมช่วย เหลือก็จะส่งผลลบค้ดกำรค้ำรงชีพได้ และมีส่วนช่วย เบียง เบนหรือลค้กำร เจริญหนำระหว่างกลุ่มทุนขำกับชำวนำ ในอีกด้ำนหนึ่ง ก็เปิด โอกำสำให้ชำวนำสามารถปรับ เปลี่ยนควำมสัมพันธ์ำให้เสีย เบียงน้อยลงได้ ด้วยกำรำให้ตัวแทนของ กลุ่มทำหนำที่หัวหนำโคควด่ำเสียเอง พร้อมทั้งดูแลกำรจัดหำย่ำจัยกำรผลิตเอง ซึ่งมีผลำให้สมำชิก กลุ่มชำวนำอยู่ในฐำนะที่ได้รับผลประโยชน์จำกกำรผลิตมำกกว่ำชำวนำผู้ผลิตโดยท้วไป

แต่อย่างไรก็ค้ำม ชำวนำขนาด เล็กพบว่ำล่ำพั่ง "กำรรวมกันขยำย" ชำวนำไม่สมำารถ ทำกำรค้รรอง เพื่อเพิ่มรำควำผลผลิตำให้ เค็มสูงขึ้นได้ เนื่องจำก เป็นปัญหำระดับโครงสร้ำง ศักยภำพ และพลังอำนำจของกลุ่มชำวนำยังไม่ เพียงพอที่จะกัคค้ำงกลุ่มทุนำให้ทำค้ำมควำมค้ดองกำรได้

Thesis title : Bargaining Power of Peasant Organizations under Contract Farming Systems in Chiang Mai.

Author : Miss Roongrat Chamarek

Master of Arts : Social Development

Examining Committee:

Assist. Prof. Dr. Uraiwan Tan-kim-yong	Chairman
Lecturer Dr. Sidthinat Prabudhanitisam	Member
Lecturer Dr. Anan Ganjanapan	Member
Assist. Prof. Jamaree Chiangthong	Member

ABSTRACT

The study entitled "Bargaining Power of Peasant Organizations under Contract Farming Systems in Chiang Mai" is conducted through sociological and anthropological approach. It is based on three analytical concepts: contracting farming system, organization, and participation and bargaining power.

The results of the study revealed that peasants produced cash crops under the contracting farmings as well as producing rice for consumption as an integral part of family subsistence. But peasants are in a disadvantageous position and have no power to make decision. Therefore, each of them has a particular process of adaptation or seeks for different alternatives, depending on individual potentials and capability to have access to, and control of, resources. One of small-scale peasants' options is to organize themselves into a group for bargaining power.

The small-scale peasants are able to deal with capitalists in relation to production control because of a number of particular conditions: most peasants in the study area are the owners of factors of production such as land, labor, and capital. Such conditions enable them to have bargaining power at a certain level. Having to depend on peasants for their products, the group of capital owners cannot take advantages from peasants so much so that they have to stop production. Moreover, the peasants have a number of production alternatives. In addition, decision to make bargaining or not in a particular issue, either by peasants group or by individual farmer, is activated by a long-term objective, especially the security of self-subsistence, not simply by economic interests. In particular, peasants are inclined to organize themselves into a group for bargaining power in case they find that a single person cannot solve such problem alone.

Grouping process helps peasants to strengthen their social and political roles, including capabilities in solving various problems, which depends on conditions and processes, beginning from the blending of new technology with pre-existing experiences in order to solve the confronting problem. Learning from their past failure of a large-scale grouping with various statuses, villagers turn instead to a small group which consists of people with similar socio-economic backgrounds. The grouping is acted upon mutual assistance and consanguine as well as neighboring relationships in order to create a cooperating group for solving the problem of all members. This enables every member to participate and have equal access to resources, which is significant for building up group solidarity and recruiting new members. It helps increase the number of cooperative groups among the members' relatives. This enhances the ability of members of the peasant group to change their relationships from the one based on patron-clients relationship to the one based on mutual dependence. Such a change gives the small farmers more political roles at a village level.

Peasants establish both village-level and regional-level network based on a principle of an old group helping a new group and consanguine relationships which is a vertical and horizontal expansion. It helps peasants to create an extensive cooperation and empower them to make their own decision to settle the problem of production relations because they are in control of marketing and some types of factors of production. At the same time, it strengthens social network in terms of welfare and funeral funds. Joining the aforesaid network helps reduce the small-group constraints and increase peasants' bargaining power to link and harness both internal and external forces to perform their duties effectively. It reflects the cultural dimension of an integrated development by peasants linking all aspects of their life together, whether they are economic, political, social and cultural aspects, in order to increase their bargaining power. Through the group support, their official leader is encouraged to play more role in forest-conservation campaign by modifying a ritual of giving robes to Buddhist monks to form a fund for forest conservation. The ritual is based on a network of customary practices that can raise fund for other activities. Hence, the peasant group is able to call for more community cooperation.

Regarding the capital owners, they changed relationship patterns from a direct contracting system to a quota system, in which the quota foreman acts as a broker who promotes crop production and collects farm produces for the company. Such a middle man usually relies on the patron-clients relationship. This is why peasants are unable to make any bargaining for fear that if the quota foreman cuts aids, it will affect their living and lead to confrontation between the capital owners and peasants. Moreover, it provides peasants with adaptive opportunity to minimize their disadvantages by having their group representative to act as a quota foreman as well as taking care of securing the supply of production. This helps members of the peasant group to earn more benefits from such production than non-group farmers.

However, the small-scale peasants discover that the “cooperation in selling” alone cannot help them bargain for preferable price owing to the problem of structure, potentiality and bargaining power of the peasant group, which is not sufficient to pressure the capital owners to comply with their demands.

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University